

Jom Kipur – Dan očišćenja

Desetog dana Sedmog meseca (Tišri) slavi se praznik poznat kao Jom Ha-Kipurim (ili Jom Kipur), „Dan očišćenja“. To je dan posvećen postu i molitvi u kojem tražimo od Boga da iskupi naše grehe.

„Mučite duše svoje“

Na ovaj praznik Tora nam zapoveda da „mučimo svoje duše“ (*INul NeFeŠ*)“ kao što piše:

- „A ovo neka vam bude zakon za sva vremena; Sedmog meseca, desetog dana u mesecu, **mučite duše svoje** i ne radite nikakvog posla, ni vi, niti stranac koji živi među vama... Neka vam to bude dan šabatnog odmora i **mučite duše svoje**, to je zakon za sva vremena.“ (3. Mojsijeva 16:29, 31)
- „Desetog dana Sedmog mjeseca neka vam bude dan očišćenja: to vam je sveti zbor; **mučite duše svoje** i prinesite žrtve paljenice Gospodu... **Duša koja u taj dan ne bude postila, biće zatrta u taj dan** usred svog naroda... To je za vas Šabat, dan potpunog odmora.“ (3. Mojsijeva 23:27, 29, 32)
- „Desetog dana tog Sedmog mjeseca održite sveti zbor; **mučite duše svoje** i ne radite nikakav posao.“ (4. Mojsijeva 29:7)

„Mučiti dušu“ znači „postiti“

U biblijskom hebrejskom, izraz „mučiti dušu“ znači „postiti“ (*com*). Hebrejski izraz '*INul NeFeŠ*' koji se prevodi kao „mučiti dušu“, nalazimo također i na mnogo drugih mjesta u Bibliji iz kojih je jasno da taj izraz predstavlja post:

- „...ja sam mučio dušu svoju postom; i moja se molitva vraćala na moje grudi.“ (Psalam 35:13)
- „Zatim sam tamo, na reci Ahavi, proglasio da postom moramo mučiti duše svoje pred Bogom i tražiti od Njega pravi put za nas, za našu decu i za svo naše blago.“ (Jezdra 8:21)
- „Zašto postimo, ako ti ne vidiš, i mučimo dušu svoju, ako ti ne mariš?“ (Isaija 58:3; vidi takođe i stihove 5 i 10)
-

„Duša“ znači „apetit“

Treba istaknuti da je jedno od značenja riječi „*NeFeŠ*“ koja se često prevodi kao „duša“, zapravo „apetit“. Na primjer:

- „... jer ćeš staviti nož sebi pod grlo ako imaš pohlepan apetit (*NeFeŠ*).“ (Izreke 23:2)
- „Jer je nasitio žednu dušu (*NeFeŠ*), gladnu dušu (*NeFeŠ*) dobrima je nasitio.“ (Psalam 107:9)
- „Sita duša (*NeFeŠ*) gazi saće meda, a gladnoj duši (*NeFeŠ*) slatko je i sve što je gorko.“ (Izreke 27:7)
- „Da, to su psi nezasićeni koji ne mogu zadovoljiti svoje duše (*NeFeŠ*)“

Stoga je izraz „mučiti svoj *NeFeŠ*“ točnije prevesti kao „mučiti svoj apetit“, odnosno „postiti“.

(Lingvistička napomena: *NeFeš* doslovno znači „grlo“ kao u stihu „Spasi me, o Bože, jer su mi vode došle do grla (*NeFeš*)“ (Psalam 69:2) pa tako proširenjem značenja ta riječ dobija i značenje daha, života, apetita, itd.)

Što je uključeno u post?

U Tanahu (Starom zavetu), post podrazumeva suzdržavanje od jela i pića tokom celog perioda posta (Jestira 4:16). U biblijska vremena post je takođe sadržavao i sledeće elemente:

- Plač (tj. usrdnu molitvu), vidi Psalam 69:11; Joil 2:12
- Nošenje kostreta i sipanje prašine ili pepela po glavi (kao znak žalosti), vidi Danilo 9:3; Nemija 9:1
- Molitvu i pokajanje, vidi Jestira 9:31, Nemija 1:14; Isaija 58

Rad je zabranjen na Jom Kipur

Dodatak na gore navedene aspekte posta, svaka vrsta posla (poput paljenja vatre, kuvanja hrane...) zabranjena je na Dan očišćenja. Dok su mnogi drugi praznici opisani kao „Šabaton“ (vreme odmora), Jom Ha-Kipurim opisan je kao „Šabat-Šabaton“ (Šabat vremena odmora) i sve ono što je zabranjeno na Šabat, takođe je zabranjeno i na Jom Ha-Kipurim.

Post i milosrđe

Mnogo toga o tome šta činiti, a šta ne činiti na dan posta, možemo naučiti iz Isaije 58, koji opisuje „post prihvatljiv Gospodu“. U tom biblijskom odeljku kaže se da post mora biti popraćen pravednim delima i da post i molitva čoveka koji tlači ili zanemaruje siromašne i gladne, neće biti prihvaćen.

- „Viči iz sveg glasa, ne usteži se. Neka tvoj glas odjekuje kao zvuk roga. Ukaži mom narodu na njegovo buntovništvo, Jakovljevom domu na njegove grehe. Dan za danom oni me traže i žele znati moje puteve, kao narod koji čini ono što je pravedno i ne ostavlja pravdu svog Boga, jer od mene traže pravedne presude i žele mi se približiti, govoreći: 'Zašto postimo, ako ti ne vidiš, i mučimo duše svoje, ako ti ne mariš?' U dan posta činite ono što se vama sviđa i terate svoje radnike da rade. Postite zato da se međusobno prezirete i svađate i da zlobno udarate druge. Zar ne postite zato što mislite da će se zbog toga vaš glas čuti na visini? Zar sam ja odabrao da post bude dan u koji zemaljski čovek muči dušu svoju, savija glavu kao rogoz i prostire kostret i pepeo kao postelju? Zar to zovete postom i danom koji je po volji Gospodu? Zar nije ovo post koji sam odabrao: da skinete okove zla, da razvežete sveze jarma i pustite potlačene na slobodu, da slomite svaki jaram? Zar ne trebate podeliti svoj hleb sa gladnima i uvesti u svoju kuću nevoljnike i beskućnike? I ako vidite golog, ne trebate li ga odenuti, i zar nije pravedno da se ne krijete od onih koji su vaše telo? Tada će tvoja svetlost zasjati kao zora i brzo će doći tvoje ozdravljenje. Tvoja pravednost ići će pred tobom, a Božja slava biće straža koja ide za tobom. Ako tada prizoveš Gospoda, On će te uslišiti. Ako zavapiš za pomoć, reći će: 'Evo me.' Ako ukloniš jaram iz svoje sredine i prestaneš prstom upirati u druge i govoriti zlo, ako daš gladnom ono što tvoja duša želi i nasitiš dušu koja je u nevolji, tada će tvoja svetlost u mraku sijati, a tvoja tama postaće kao podne. Gospod će te voditi bez prestanka i sitiće dušu tvoju u suvoj zemlji, jačat će tvoje kosti.

Bićeš kao dobro navodnjen vrt i kao izvor koji neće presušiti. Na tvoju reč izgradiće se mesta koja su davno opustošena, podići ćeš temelje koji su naraštajima bili u ruševinama. I prozvaće te: onaj koji popravlja oštećene zidine, onaj koji popravlja puteve koji vode do naselja.“ (Isaija 58:1-12)

Post i pokajanje

U Joilu 2 učimo da post mora biti praćen iskrenim pokajanjem:

- „'Zato sada', govori Gospod, 'vratite se meni svim svojim srcem, u postu, plaču i naricanju. Razderite svoja srca, a ne haljine. Vratite se Gospodu, svom Bogu: jer on je milostiv i milosrdan, spor na srdžbu i pun dobrote, i biće mu žao zbog nevolje. Ko zna neće li se opet sažaliti, tako da vam ostavi blagoslov, te da imate žrtvene prinose i žrtve levanice za Gospoda, našeg Boga?'“ (Joil 2:12-14)

Cipele

Rabini imaju običaj da na dane posta ne nose kožne cipele. To je utemeljeno na Jezekilju 24:17 koji upućuje na to da je u drevna vremena bio običaj da oni koji nariču za umrlim skinu svoje cipele kao znak žalosti. To se očigledno odnosilo na sve cipele, a ne samo na kožne. Međutim, to je bio običaj žalosti i nema naznaka da se to činilo i na dane posta te to svakako nije zahtev.

Biblijski odeljci u kojima se spominje Dan očišćenja

- 3. Mojsijeva 16:1-34
- 3. Mojsijeva 23:26-32
- 4. Mojsijeva 29:7-11
- 3. Mojsijeva 25:8-10 (Jubilarna godina)
- 2. Mojsijeva 30:1-10 (naročito stih 10)